

ЮЗЮМ

Аджынмам мен ильк баарьде
Сольш кеткен гуллерге;
Магъа хош дагъ этегинде
Алтын кузьнинъ ялкыны —
Къыз пармагъы киби назик
Ве узунджа данели,
Чубукъларда пишип тургъан
Ширин юзюм салкъымы.

1977 с.

КЯИН ОЛЕГ АКЪКЪЫНДА ЙЫР

Баштакъ, арсыз хазарлардан кин алмакъчюн,
Намлы Олег кене дженкке азыр тура:
Баскъыналыкъчюн оларнынъ кой, тарла, чёлюн
Якъып — йыкъып, халкъын къырып, бойсындыра.
Цареград зырхы къапы аскеринен,
Князь кете ат устинде чёлъ ёлын.

Сыкъ, къаранлыкъ тав ичинден къаршысына
Келип чыкъа эеджанлы джоравджы къарт.
О мутый тек Перун деген танърысына.
Онынъ бутюн келеджектен хабери бар.
Олег деръал сакъчыларнен якъын бара
Копни корьген, копни бильген къарт янына.

“Айтчы манъа, эй, танърынынъ север къарты,
Мен омрюмде даа нелер кореджегим?
Душманларны севиндирип адден артыкъ,
Ер багърына мен тезденми киреджегим?
Къоркъма менден, сёйле бутюн акъикъатны,
Мукъяфаткъа алырсынъ энъ яхшы атны”.

“Джунийлерге падишалар къоркъу бермез,
Биль, оларгъа мукъяфат да керек дегиль.
Джоравджынынъ тили догъру, эм де сербест,
Атта Алла эмринен де досттыр бу тиль.
Келеджектинъ сенинъ сакълы къарангъыда;
Лякин язынъ балкъып тура манълайынъда.

Дингле меним сёзлеримни, унутма сен:
Дженкчи эрни шан ве шухрет тамшандыра;
Сенинъ адынъ нам къазанды енгишлернен,
Тунч къалкъанынъ Цареград къапысында.
Санъа табий джошкъун денъиз, къырлар, тавлар;
Бу аджайип талиинъни кунълей джавлар.

Денъизлерде къасыргъалы ель къопкъанда,
Октем толкъун къутургъанда, эр бир кере,
Окъ да, къурназ ханджерлер де, таш шапкъан да
Сен дженкчининъ аятына аман бере...
Зырх ичинде яра недир бильмейсинъ сен;
Корюльмеген сакълавджыгъа маликсинъ сен.

Саибининъ арзусыны огден сезип,
Сенинъ атынъ хавф — хатардан иркильмейип,
Де тынч тура душман огъы къаршысында,
Де ель киби уча окънынъ къаршысына.
О кене де бираз вакъыт шай юреджек.
Лякин бу ат санъа олюм кетиреджек”.

Олег кульди: лякин къайгъы — кедеринден
Кейфи къачты, чырай сытып ойгъа даалды.
Аттан тюшип, таянаракъ эгерине.
Бираз вакъыт сес-солукъсыз бакъып къалды.
Джюйрюгининъ гурь ялларын сыйпап охшап,
Джан достынен яна-яна савлыкълашты.

“Сен раат ол, бу кунъден сонъ аягъымны
Алтын бувлы зенгиге ич къоймам энди.
Сагълыкънен къал, дженклеримнинъ
 шухрет, шаны!
Эй, йигитлер, алынъыз бу алашаны!

Устюн тюкло джабувларнен къаратынъыз,
Гездиринъиз кениш къулан барлакъларда.
Джынс арпалар, ешилъ отлар ашатынъыз,
Суварынъыз салкъын сувлы чокъракъларда”.
Шу ан яшлар атны ертип котюрдилер,
Ве князгъа башкъа бир ат кетирдилер.

Къолда буллюр къаделерни янъгъыртаракъ,
Олег иче дружина ортасында.
Оларнынъ гурь перчемлери, къыр башында
Агъаргъан танъ къары киби темиз, ап-акъ...
Анъа олар келип-кечкен кунълерини
Ве берабер къыльчлашкъан дженклерини.

“Къайда меним эрке атым? — деди Олег, —
Айтчынъыз, о кене шайтип “оп” турамы?
Эвелькидай кене де ер тепинерек,
Агъызы копок, кози атеш фышкъырамы?”
“Ёкъ, — дедилер, — улу князь, коптен энди
Тик байырда ята онынъ кемиклери”.

Джесюр Олег мунълы башын тебен алды,
Океленип, гъазапланып ойгъа даалды:
“Ах, яланджы фалджы джуний, бу насыл фал?
Бойле ялан джоравынъчюн нефретлер ал!
Атым мени бугунъгедже ташыр эди”.
Олег корьмек истей атнынъ кемиклерин.

Мына Олег чыкъа ёлгъа сарайындан,
Оннен Игорь, къонакълар да адым ата.
Бакъсалар: бу атнынъ азиз кемиклери,
Днепрнинъ ялысында джайрап ята.
Оларны де ягъмур юва, де тоз баса,
Устьлеринде къылгъан отлар пычырдаша.

Князь атнынъ къафатасын басты яваш:
“Юкъла, достым, энди менгъу, озь башынъа!
Къарт шорбаджынъ омюр сюрди сенден арткъач.
Энди тезден бериледжек джан ашыма,
Сен дегильсингъ, къылгъанларны къангъа бояп,
Наъшиме къан ичиртеджек тоя-тоя!

Ким эди о магъа тавда акъыл берген?
“Сагъа олюм кетиреджек — атынъ”, — деген?
Ат къафасы ичерсинден, шу арада
Ысылдап бир къара йылан чыкъып къала;
Аягъыны къара лента киби сара:
Князь “Ах!” — деп, бирден яман сес чыкъара.

Тосткъайларда копюклене кескин шарап,
Олегнинъ бу аджыныкълы дуасында;
Игорь, Ольга тик байырда тура къарап,
Дружина къонуша сув кенарында.
Эрлер анъа кечип-кеткен кунълерини
Ве бирликте къылычлашкъан дженклерини.

1939 с.

Низамий

КУЗЬНИНЪ КЕЛЬМЕСИ ВЕ ЛЕЙЛЯНЫНЪ ОЛЬМЕСИ

Дестандан парча

Кузь келип япракълар тѣкульген заман.
Къанлы козь яш акъар солгъын япракътан.

Пытакълар ичинде долашкъан къанлар
Энъ сонгъы къабыкътан тышары тамлар.

Сувур, салкъынлашыр чешменинъ сувы,
Сарарып багъчанынъ шень-гульшен юзи.

Олюм тамгъа къояр хаста пытакъкъа,
Япракълар сарарып тюшер топракъкъа.

Наргѣзлер омюрден баш чекер, кюсер,
Сельбилер, чынарлар тахтындан тюшер.

Гъамгъа, къасеветке далар ясимен,
Гуль, къайгъы мектюбин быракъмаз эльден.

Чайырнынъ башында тоз — думан зильфи,
Уйрюлир, къаврылыр йыланлар киби.

Шиддетли эскенде афатлы еллер,
Япракъ тѣкюльмеси табиий дерлер.